

KORKUT ATA TÜRKİYAT ARAŞTIRMALARI DERGİSİ

Uluslararası Dil, Edebiyat, Kültür, Tarih, Sanat ve Eğitim Araştırmaları Dergisi

The Journal of International Language, Literature, Culture, History, Art and Education Research

Sayı/Issue 15 (Nisan/April 2024), s. 318-329.

Geliş Tarihi-Received: 15.02.2024

Kabul Tarihi-Accepted: 26.03.2024

Araştırma Makalesi-Research Article

ISSN: 2687-5675

DOI: 10.51531/korkutataturkiyat.1437544

Sanal Ortamda Edebiyatın Üretimi ve Modern Metinler Etrafında Oluşturulan Anlatılar: "Monna Rosa" Şiiri Etrafında Türetilen Hikâyeler Üzerine Bir İnceleme

The Production of Literature in the Virtual Environment and the Narratives Created Around Modern Texts: A Study on the Stories Derived Around the Poem of Monna Rosa

Selim SOMUNCU*

İbrahim DAŞKIN**

Öz

Sözlü kültür, sözlü iletişim ve aktarım sonucu meydana gelir. Klasik dönemde şifahi yoldan gerçekleşen her tür aktarıma bir şekilde yorumun karışması kaçınılmazdır. Sözgelimi bir hikâyede anlatıcı, asıl kurguya ek olarak kendi yorumlarını ve değerlerini katarak olayı aktarır. Aslında aktardığı hikâye, olayın özgün şekli değil, kendi yorumlarıyla ortaya çıkan yeni bir hikâyedir. Her aktarımda yeni yorum eklenen hikâye orijinalinden farklılaşarak ana iskeleti aynı ama alt olay örgüleri, yardımcı unsurları farklılaşmış varyantların ortaya çıkmasına neden olur. Sözlü kültürde ve geçiş dönemlerinde sıkça görülen "varyantlaşma" yazılı kültürde hatta modern metinlerde de karşımıza çıkabilir mi? Ya da modern bir edebi metin etrafında oluşturulan ve türetilen hikâyeler de varyantlaşma olarak kabul edilebilir mi? Soruyu daha dar kapsamda sormak gerekirse; *Monna Rosa* şiiri etrafında oluşan ve adeta kulaktan kulağa anlatılan hikâyeler modern zamanlarda yazılı edebiyata muvazi oluşan bir varyantlaşma biçimi olarak yorumlanabilir mi? Bu çalışmanın amacı "aşırı yorum" kavramı çerçevesinde söz konusu soruların cevabını aramak olacaktır.

Anahtar Kelimeler: Aşırı yorum, modern varyantlaşma, Sezai Karakoç, Monna Rosa.

Abstract

Oral culture occurs as a result of oral communication and transmission. Since oral transmission is not written, it is inevitable for interpretation to interfere with all kinds of information conveyed, especially in the classical period. The narrator narrates the event by adding his own comments in addition to previous evaluations. In fact, the story he tells is not the original version of the event, but a new story created with his own interpretations. The story, with a new interpretation added in each transmission, differs from the original, resulting in the emergence of variants with the same main skeleton but different sub-plots and

* Doç. Dr., Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: somuncuselim@gmail.com, ORCID: 0000-0001-9014-0944.

** Yüksek Lisans Öğrencisi, Kahramanmaraş Sütçü İmam Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü, e-posta: ibrahimdaskina17@gmail.com, ORCID: 0000-0003-4117-5440.

auxiliary elements. Can “variation”, which is frequently seen in oral culture and transition periods, also occur in written culture and even in contemporary literature and modern texts? Or can stories created and derived around a modern literary text also be considered variantization? To ask the question in a narrower context; Can the stories formed around the Monna Rosa poem, told almost by word of mouth, be interpreted as a form of variation that occurs in comparison with written literature in modern times? The aim of this study will be to seek answers to these questions within the framework of the concept of “overinterpretation”.

Keywords: Overinterpretation, contemporary variantization, Sezai Karakoç, Monna Rosa.

Giriş

*“Hayat hikâyemize hiçbir zaman
sığmayışımız, şairin ölümsüzleştirdiği
sedefli deniz helezonunu akla getirir.”*

W. L. Randall

Klasik dönemde sözlü kültürde ve sözlü kültürden yazılı kültüre geçişte sıklıkla görülen varyantlaşmanın modern edebiyatta teşekkül edilmiş biçimi üzerine teorik bir tartışma hiç şüphesiz modern şiir üzerine yapılacak çalışmalar ve okur merkezli kuramlar için yeni bir boyut teşkil edebilir.

Yorum sanatta çok önemli bir kavramdır ancak herhangi bir metinle ilgili yorum, en uç noktaya vardırıldığında bu “aşırı yorum” olur. Potansiyel olarak sınırsız semboller ve mecazlar dünyasında hiçbir bağlamsal sınırlamayı özellikle de ana metni dikkate almadan “metin” üzerinde başına buyruk bir şekilde akıp giden her tür yorum “aşırı yorum” olarak kabul edilir. Başka bir şekilde ifade edecek olursak bir metinde “yazarın niyeti” ve “metnin niyetini” aşan her tür yorum aşırı yorumdur. Bu yönüyle aşırı yorum, bağlamın sınırsız oluşunu iddia eden her tür kuramsal yaklaşıma bir cevap niteliğindedir.

Fransızca “variante”den dilimize geçen varyant; temeli ve özü aynı fakat farklı kavramlar, olgular eklenerek çeşitlendirilen alternatif türetmeler için kullanılır. Edebiyatta “masal, efsane, bilmece, oyun, gelenek vb. bir metnin, bir eserin, bir olayın aslından az çok ayrılan değişik biçimli olanı”na varyant ya da değişke denir. (TDK Sözlük) Anlatı geleneğinde ise orijinalinden farklılaşarak ana iskeleti aynı ama alt olay örgüleri, yardımcı unsurları farklılaşmış, ana metne muvazi olarak sonradan ortaya çıkan alternatif hikâyelere varyant denir. Klasik dönemde veya geçiş dönemlerinde ortaya çıkan bir metnin varyant kabul edilebilmesi için yeni bulunan metnin, orijinalinden -küçük ya da büyük fark etmez- birtakım değişiklikler barındırması gerekir. Modern edebiyatta oluşturulan eserlerin farklı alternatiflerinin varyantlaşma olarak kabul edilmesi için buna ek bazı şartlar taşınması gibi bir durum söz konusu değildir. Modern edebiyatta da varyantın ana belirleyicisi irili ufaklı değişikliklerdir. Gerek klasik dönemde gerekse modern metinlerde hikâyeye, okur yahut anlatıcı tarafından değiştirilerek ve yorum katılarak aktarılır. Tüm bunlara ek olarak modern dönemde metnin varyantlaşma sürecine okurun yorum yapma arzusu ve merak duygusunu eklemek gerekir. Dolayısıyla burada yorum ve aşırı yorum kavramları karşımıza çıkar.

Bu çalışmada klasik dönemde aşk hikâyelerinin varyantlaşması örneğinden hareketle modern dönemde, modern bir şair ve modern bir şiir etrafında türetilen hikâyelerin kulaktan kulağa nasıl değişim gösterdiği incelenmeye çalışılacaktır. “Monna Rosa”nın yazılış sürecini anlatan aşk hikâyesinin türetilmesi ve varyantlarının ortaya çıkmasının nedenleri “aşırı yorum” kavramı çerçevesinde değerlendirilecektir.

1. Şiirin ve Ana Metin Etrafında Oluşturulan Hikâyelerin Ortaya Çıkış Süreci

Türk edebiyatının en çok bilinen aşk şiirlerinden biri olan "Monna Rosa", Sezai Karakoç tarafından, şair fakülte ikinci sınıfta öğrenciyken ve henüz on dokuz yaşındayken, 1952 yılında yayımlanır. Yazıldığı ilk günden günümüze kadar heyecanla okunuyor olması şiirin kazandığı şöhrete işaret eder. Şairin genç yaşında böylesi bir şiir yazması, çeşitli nedenlerle çevresindeki insanların merakını cezbetmiş ve Karakoç kısa sürede dikkatleri üzerine çekmiştir. Şiir, şairin arkadaşları aracılığıyla onun haberi olmadan "Hisar" dergisine gönderilmiş ve burada yayımlanmıştır. (Hisar, Haziran 1952, S. 26)

Klasik ve sözlü kültürün meydana getirdiği varyantlaşma; bir anlatının şifahi olarak nakledilmesiyle oluşur. Söz konusu eserler bu aktarım sırasında değişimlere uğrayarak geleceğe sözlü/yazılı kültürle aktarılır. Geçiş dönemlerinde de varyantlaşmaya rastlanır. Modern ve postmodern edebiyat yazılı kültürün ürünü olduğu için varyantlaşma pek rastlanılan ve pek de inceleme altına alınan bir durum değildir. Modern şiirde şairin şiir üzerinde yaptığı tasarruflar varsa bile bu, şairin kendi şiirleri üzerinde farklı baskılarda yaptığı değişiklikler olarak görülmüştür. Bu durum sözlü kültürdeki varyantlaşmadan daha farklı bir durum olduğu için farklı bağlamlarda değerlendirilmeye tabi tutulmuştur.

Modern dönemde bazı eserler etrafında oluşturulan anlatılar bazen eserin önüne geçebilir ya da en az eserin kendisi kadar şöhret kazanabilir. Bu duruma ilişkin olarak dört farklı oluşum şeklinden, süreçten bahsetmek mümkündür.

Birincisi; şiirin etrafında, şiirin ortaya çıkış sürecini anlatan aşk hikâyesinin teşekkül etmesidir.

İkincisi; bu aşk hikâyesinin şiirin kendisi kadar şöhret bulması.

Üçüncüsü; aynı şiir etrafında ortaya çıkan ve büyük oranda muhayyel bir hikâyenin daha sonra ağızdan ağıza aktarılırken zenginleşerek varyantlarının ortaya çıkması.

Dördüncüsü ise; ana metin etrafında oluşan yorumların -tahammül edilebilirlik seviyesini aşması sonucu- şair tarafından yorum kesici -rejection of interpretation- bir müdahalede bulunulması. Müellifin, kendi eserine ilişkin olarak başkaları tarafından yapılan yorumların aşırılığa kaçması sonucu aşırı yorumu engellemek ya da aşırı yorumun kanıksanmasının, hakikatmiş gibi algılanmasının önüne geçmek için "bu şiir böyle yorumlanmamalı, şöyle yorumlanmalı" şeklindeki kısıtlayıcı açıklamalarda bulunması edebiyat tarihinde nadir de olsa rastlanır bir durumdur.¹ Dolayısıyla bir anlamda şair "yorum kesici" kullanarak aşırı yorumun önüne geçmeye çalışır. Bu çalışmada "Monna Rosa"nın dilden dile aktarılan hikâyesi bir tür "modern varyantlaşma" olarak yorumlanmaya çalışılacaktır.

¹ Bir şairin kendi şiiri hakkında yapılan yorumları yanlışlamasının örneklerine Türk edebiyatında zaman zaman rastlanmaktadır. Bunlardan biri de Kemal Özer ile Mehmet Fuat arasında yaşanır. Karakoç'un Monna Rosa etrafındaki hikâyelere tepkisel yorumlarına tam olarak benzemese de Kemal Özer'in de kendi şiiri üzerinden yapılan bir yoruma cevap mahiyetinde bir yazı yazdığı bilinmektedir. Eleştirmen Mehmet Fuat "Şair-Şiir-Okuyucu" adlı yazısında Kemal Özer'in Ağıt şiirini yorumlar. Özer, daha sonra kendi şiirinin yazılı hikâyesini ve anlam art alanını izah eden bir açıklama yayımlamış ve bu açıklamada Mehmet Fuat'ın yorumunu yanlışlama yoluna gitmiştir. Her iki yazı okunduğunda iki yorum arasında büyük uçurum olduğu görülmektedir. Söz konusu yazılar için bk: Moran, B. (2008). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*, İstanbul: İletişim Yayınları, s. 136-139.

“Monna Rosa” için söylenecek olursa varyantların şiirin yazılış amacıyla, gerçeklikle, şairin yaşam biçimiyle örtüştüğü pek söylenemez. Başlangıçta bu hikâyelerin ortaya çıkmaya başladığı dönemde genç bir şair olan Karakoç’un bu konu ile ilgili net bir açıklama yapmadığı görülür. Okur, şiir hakkında yorumlar yapmaya başlar, çünkü ana metin, ister şairinin müdahalesi olsun ister olmasın, ister şairi şiiri sahiplensin ister reddetsin -Eco’dan mülhem bir tabirle- her bir okurun sonsuz iç bağlantılar keşfedebileceği açık uçlu bir evrendir.

Uzun bir süre, adeta elden ele dolaşan “Monna Rosa” şiir tutkunlarının gözdesi olur. Şiir etrafında okurun muhayyilesi sayesinde yapılan yorumlarla üretilen aşk anlatıları o kadar ileri boyuta ulaşır ki bir zaman sonra şairin kendisi şiir etrafında oluşturulan hikâyelerden rahatsız olur ve bu bağlamda bazı açıklamalar yapma gereği duyar. Yorum kesici müdahaleyi -rejection of interpretation- tetikleyici unsur aşırı yorumun tahammül edilebilir olanın ötesine geçmesidir. Karakoç 1989 yılında “Diriliş” dergisinde yazdığı bir yazıda bu konuya açıklık getirmeye çalışarak yorum kesici ilk müdahaleyi yapar.

“Monna Rosa, her yerde, şiir gecelerinde okunmaya başlamıştı. Monna Rosa şairi diye anılma tehlikesi baş göstermişti benim için. Sıkılıyordum. Doğrusu şiirin yayılmasına mani olmaya çalıştım ama sonraki yıllar diyebilirim. Birtakım senaryolar, hikâyeler uydurulmuştu şiir için. Kimileri kendi adına okumuş, taşra gazetelerinde yayınlatmışlardı.” (Karakoç, 2022, s. 353)

1989 yılında gelen bu açıklama şiirin ortaya çıkış faktörlerine ve manaya ilişkin ayrıntılar vermese de şiir etrafında oluşturulan hikâyelerin asılsız olduğunu ve şairin bu yorumlardan duyduğu rahatsızlığı ifade etmektedir. Şair, şiirin yazılışından 37 yıl sonra bu açıklamayı yapar. Aşırı yorum tahammül edilebilirlik seviyelerini aşınca şairin yorum kesici bir rol üstlenerek açıklamalar yapması kaçınılmaz olur. Bu tarihe kadar da şiiri kitaplarına almamıştır. “Monna Rosa” ilk yayınlanışının üzerinden yaklaşık yarım asır sonra, yukarıdaki açıklamadan da dokuz yıl sonra şairin ilk şiirleriyle birlikte 1998’de kitaplaşır.

Şiir başlangıçta akrostiş şeklinde yazılır. İlerleyen zamanda şiir adeta bir yeniden yazım sürecine tabi tutulur. Birçok dizenin yeri değiştirilerek ve bazı dizeler yeniden yazılarak şiirdeki akrostiş şair tarafından tahrif edilir. Belli ki şair, “gençlik hevesi” dediği bir sevdanın remizi olan akrostişin ifşa olmasından yıllar geçtikçe rahatsız olur. (Karataş, 2021, s. 224) Bu bağlamda dizelerde geçen kimi sözcükler de değişimden nasibini alır.

Şiirin, Hisar’da yayınlanan ilk bölümünde “Aşk ve Çileler” başlığı kullanılır. Fakat bu durum sonraki yayınlarda farklılık gösterir. Bahsedilen değişiklikler ise şiirin 1998 yılında ilk defa kitap halinde basılmasıyla gün yüzüne çıkar. Akrostiş olması, sözcük ve kıtaların yer değiştirmesi ve bu değişikliklerin basımdan sonra fark edilmesi, şiirin ilk bölümünün şiirin tamamı zannedilerek okunması ve değerlendirilmesi popüler kültürde Karakoç’un “platonik bir aşkın kurbanı” olduğu düşüncesinin yaygınlaşmasına neden olur. (Karataş, 2021, s. 226) Şiir etrafında oluşturulan aşk hikâyeleri ve varyantları da bu “platonik aşkın kurbanı” olma izleğinde şekillenir ve zenginleşir.

Şiir, bir gezi sırasında ortaya çıkar. Karakoç şiirin ortaya çıkışına ilişkin şunları söyler:

“20 Nisan 1952. Bir pazar günü bizim sınıf bir gezi düzenledi. Söğütözü denilen mesire yerine gittik. Orada arkadaşların ısrarı üzerine Monna Rosa’yı okudum. O geziye katılanlardan, bizden bir üst sınıf öğrencisi Cevat Geray bir gün sonra benden şiiri istedi. Ben de verdim. Meğer Hisarcılar arkadaşımış. Onlara götürmüş. Şiir benim için sürpriz olarak Hisar’da çıktı. Aslında yayınlama niyetim

yoktu. Büyük bir alaka gördü. O kadar ki o tür şiirler yazmak moda oldu. Bir yabancı isim furyasıdır gitti. Hisar'dan Gültekin Samanoğlu ve İlhan Geçer Mülkiye'ye şiir dolayısıyla beni ziyarete geldiler. Gazinoda oturup konuştuk. Bununla birlikte ben yukarıda kısaca anlattığım sebeplerle iade-i ziyarete bulunmadım. Geçen yıl, bu derginin bir anma toplantısında isim verilmemekle birlikte o şiirle ilgili birtakım şeyler anlatılmış bu toplantıda, sonra uzun uzun radyoda da tekrarlanmış. Bana anlattılar. Gerçeklerle ilgisiz sözler söylenmiş. Bugünden bakarak senaryolar uydurulmuş. Güya Samanoğlu ve Geçer bana gelip şiirimi değiştirmeyi teklif etmişler. Oysa gerçek şudur ki şiiri ben Hisar'a vermedim. Verildiğinden de haberim olmadı." (Karakoç, 2022, s. 351-352).

Şiirin meşhur olma hikâyesini Karakoç bu şekilde özetler. Dolayısıyla Karakoç'un aktardıklarından hareketle şair yaşarken hatta daha şiir yolcuğunun çok başında şiir etrafında hikâyeler türetilmeye ve bu hikâyelerin değişikler göstermeye başladığı söylenebilir. Ayrıca vefatından sonra şiir etrafındaki anlatılar daha da çoğalır.

2. Şiirin İnternet Ortamındaki Varyantları Üzerine

"Monna Rosa"da akrostişte yer alan isimle şairin arasında yaşanan duygusal duruma ilişkin çeşitli anlatılar üretilmiştir. Çalışmanın bu bölümünde bu anlatıların en yaygın olanlarını derleyerek modern edebiyatta varyant oluşumunun nasıl şekillendiği "Monna Rosa" üzerinden gösterilmeye çalışılacaktır.

1. Hikâye: -Geyve Varyantı-

Genç şair üniversitedeyken bir okul arkadaşına sevdalanır, bu kişinin adı Muazzez Akkaya'dır. Bir gün cesaretini toplayıp aşkını Muazzez Hanım'a arz eder. Fakat reddedilince çok üzülür. Okullar tatil olur ve Muazzez Hanım Geyve'de yazlıkta kalmaya başlar. Genç şair de tam karşısındaki yazlığın bahçesinde bahçıvan olarak çalışmaya başlar. Her gün karşılıksız sevgi duyduğu sevgilisini seyreder. Ona şiirler yazar. "Monna Rosa" şiiri Muazzez Akkaya'nın isminin baş harflerinden ortaya çıkar. Yani akrostiştir. Okul biter ve mezuniyet töreni yapılır. Mezuniyet törenindeyse Genç şair "Monna Rosa" şiirini okur. Muazzez Hanım ise tam karşısındadır. Şiir bittikten sonra bir alkış tufanı kopar. Herkes bir daha okuması için ısrar eder. Ve tam üç kez genç şair bu şiiri art arda okur. Sahneden tam ineceği sırada Muazzez Hanım koşarak yanına gelir ve ona teklifinin hala geçerli olup olmadığını sorar. Genç şair, senin aşkın artık benimkine yetişemez diyerek, hayır cevabını verir. Muazzez Hanım bayılır. Sezai Karakoç hala evlenmemiştir..."²

Varyantta "Geyveli Muazzez Akkaya" şeklinde bir ifade vardır. Muazzez Hanım'ın Geyveli olduğunu bilen ya da araştıran okur, Karakoç'un Geyve'ye bu nedenle yer verdiğini düşünür. Karakoç, hem bu hikâyelerin bir son bulmasını hem de yeni varyantların oluşmasının önüne geçmek için "Monna Rosa"yı kitaplaştırmadan önce akrostişi tahrif edici müdahalede bulunur. Bununla da kalmaz şiir içerisinde de biyografik unsurları değiştirir. Bunlardan biri "Geyve"nin "gülce" olarak değiştirilmesidir. Şiirin ilk halinde bu dizeler şu şekildedir:

*"Monna Rosa siyah güller ak güller
Geyve'nin gülleri ve beyaz yatak"*

Yapılan değişiklikle yukarıdaki dizeler şu şekilde dönüştürülür;

*"Monna Rosa siyah güller ak güller
Gülce'nin gülleri ve beyaz yatak" (Karakoç, 1998, s. 13)*

² <http://Habertürk.gov.tr/bts> Siteye yükleniş tarihi: 17.11.2021. Erişim tarihi: 13.12.2022.

Bir başka yerde ise “Malatya gülleri ve beyaz yatak” şeklinde ifade edilir.³

2. Hikâye: -Bahis Varyantı-

“Genç şair Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesinde öğrenciyken onunla aynı okulda eğitim gören Geyveli bir muhacir kızı olan Muazzez Hanım’a sevdalanır. İçindeki aşkı gün geçtikçe büyür. Muazzez Hanım çok güzel bir kadındır. Okuldaki çoğu öğrenci bu güzel kadına sevdalıdır.

Genç Şair, Muazzez’in onu beğenmeyeceğini düşünür ve bu yüzden ona açılmaktan korkar. Bir gün cesaretini toplar ve Muazzez’e açılır fakat herhangi bir karşılık bulamaz. Genç şairle aynı okulda eğitim gören Cemal Süreya’da Muazzez’e gönlünü kaptırmıştır. İki arkadaş birbirlerine Muazzez’e olan aşklarından bahsederek. Gün geçtikçe aralarında bu konuyu ilerletip bir iddiaya girerler. Muazzez kimi seçerse o kişi kazanacak ve kaybeden taraf soyadından bir harf eksiltecektir.

“Monna Rosa” şiiri genç şair tarafından Muazzez Hanım’a ithafen yazılmıştır. Bunun anlaşılmasının nedeni ise şiirin akrostiş içermesi ve ilk harfler birleştirildiğinde “Muazzez Akkayam” isminin çıkmasıdır. Günler geçer ve üniversite biter. Mezuniyet kutlamaları başlar. Genç şair orada bu şiiri okur. Şiir çok beğenilir ve birkaç defa daha okunması istenir. Şiir okunduktan kısa bir süre sonra Muazzez Hanım sınıf arkadaşının yanına gider ve “teklifin hala geçerliyse kabul ediyorum.” der. Tabi genç şair, sevgisi kadar gururunu da içinde büyütülmüştür. Bu nedenden dolayı “hayır” cevabını verir. Bu konuşmadan sonra Cemal Süreya iddiayı kaybettiğini kabul eder ve soyadındaki Süreyya’dan bir “y” harfini eksiltir ve “Süreya” yapar. İşte büyük bir aşk hikâyesini barındıran “Monna Rosa” şiiri...⁴

Bu varyantta genç şairin Muazzez Hanım’a âşık olmasından ve aşkını anlatarak şiir okumasından bahsedilir. Bu kısım birçok varyantla neredeyse aynıdır. Diğer varyantlardan farklı olarak burada yine aynı sınıfta öğrenci olan Cemal Süreya da anlatıya dâhil edilir. Bu varyanta göre aynı kişiye Cemal Süreya da âşıktır ve Karakoç ile girdiği iddiayı kaybeder. Kaybeden isminden bir harf silecektir.

Burada anlatılanların aksine Cemal Süreya’nın adındaki “y” harfinden birini silme hadisesi bu aşk üzerine girdiği iddiayla ilgili değildir. 1956 yılında yazdığı “Elma” şiirinde buna ilişkin bazı bilgiler yer alır.

*İstanbul’da bir duvar duvarda bir kilise
Sen çırılçıplak elma yiyorsun
Denizin ortasına kadar elma yiyorsun
Yüreğimin ortasına kadar elma yiyorsun
Bir yanda esaslı kederler içinde gençliğimiz
Bir yanda Sirkeci’nin tren dolu kadınları
Adettir sadece ağızlarını öptürürler
Ayaküstü işlerini görmek yerine
Adımın bir harfini atıyorum (Süreya, 2019, s. 25)*

Ayrıca varyantta aktarıldığı gibi Cemal Bey’in soyadı Süreya değildir. Dolayısıyla şiir etrafında oluşturulan bu varyantta muhayyel unsurlar ve şahıs kadrosu bir önceki varyanta göre daha fazla olup şairlerin farklı bağlamda yaşadığı ilginç olaylar birbirine eklenerek yeni bir varyant oluşturulmuş ve bu yeni anlatı “Monna Rosa” şiirine hamledilmiştir.

³ Hisar dergisinde şiir şu şekilde yer alır: “Malatya gülleri ve beyaz yatak” (Hisar, 1952-Haziran, S. 26)

⁴ <http://Hipagom.gov.tr/bts> Erişim tarihi: 15.12.2022.

3. Hikâye: -İntihar Varyantı-

"Genç Şair üniversitedeyken bir okul arkadaşına sevdalanır. Fakat kendisini yakışıklı bulmadığı için ona bir türlü açılmaz. Bir gün cesaretini toplayıp aşkını Muazzez Hanım'a arz eder. Fakat reddedilince çok üzülür. Okullar tatil olduktan sonra Muazzez Hanım Geyve'de yazlıkta kalmaya başlar. Genç şair de tam karşısındaki yazlığın bahçesinde bahçıvan olarak çalışmaya başlar. Her gün karşılıksız sevgi duyduğu sevgilisini seyrederek, ona şiirler yazar. "Monna Rosa" şiirinin her kıtasının baş harflerine dikkat edersek Muazzez Akkayam ismi ortaya çıkar. Gel zaman git zaman okul biter ve mezuniyet töreni yapılır. Mezuniyet töreninde Genç Şair "Monna Rosa" şiirini okur. Muazzez Hanım ise tam karşısındadır. Şiir bittikten sonra bir alkış tufanı kopar. Herkes bir daha okuması için ısrar eder. Ve tam üç kez genç şair bu şiiri peş peşe okur. Sahneden tam ineceği sırada Muazzez Hanım koşarak yanına gelir ve ona hala teklifinin geçerli olup olmadığını sorar. Genç şair; "senin aşkın artık benimkine yetişemez" der ve hayır cevabını verir. Muazzez Hanım bayılır. Ertesi gün ise Muazzez Hanım'ın intihar ettiği duyulur. Şair ise hala evlenmemiştir."

Daha önceki varyantlarda Muazzez Hanım'ın genç şaire teklifinin geçerli olup olmadığını sorduğu ve ret cevabı aldığı aktarılmıştı. Bu varyantta ise diğerlerinden farklı olarak, ret cevabından sonra Muazzez Hanım'ın intihar ettiği aktarılır.

4. Hikâye: -Fotoğraf Varyantı-

"Yıl 1950'dir. Maraş Lisesi'nden mezun olmuş duyarlı bir genç olan taşralı şair, Mülkiye'ye girer. Bu zeki ve mahcup genç, okulun en şımarık ve aldırılmaz kızlarından birine, Muazzez'e âşık olur, ama açılmaz. Açılmak ne kelime! Yanına bile yaklaşamaz. Ve kendini şiire vurur Genç Şair. Böylece Türk edebiyatının en dokunaklı aşk şiirleri ortaya çıkar. Hem de kuşaklar boyu nice taşralı genci acayip hurpalayan damardan şiirler. Evet, benim "Monna Rosa"dan anladığım buydu. Ancak "karakutu.com" sitesinin yayınladığı bu fotoğraf, bendeki imajın küçük çapta da olsa revize edilmesine neden oldu. Fotoğrafi ilk gördüğümde tepkim şöyle oldu: "Vay be! Demek ki tanışıyorlarmış. "Fotoğrafi biraz yakından incelediğimde ise gerçeği anladım: Meğer Genç Şair, o kadar da "çekingeni", o kadar da "mahcup" kalmamış Muazzez Hanım karşısında. Bu toplu okul fotoğrafında Karakoç'un, Muazzez Hanım'ın hemen yanı başında yer tutma gayretini ve çabasını görüyoruz. Buradan benim çıkardığım sonuç şudur: Genç Şair, ne yapıp edip "Monna Rosa" şiirini, bir itiraf olarak Muazzez Hanım'a sunmuştur. Ancak Muazzez Hanım, bu dokunaklı aşk şiirine rağmen Genç Şair'in aşkına karşılık vermemiştir. Demek ki neymiş: Kadınların kalplerine girmek, bazen muazzam bir aşk şiiri ile bile mümkün olmuyormuş!"

Bu anlatıda genç şair ve Muazzez Hanım'ın bir fotoğraf karesinde yer aldığından bahsedilir. Bu fotoğraf karesi internet ortamında bulunmaktadır. Varyantı üreten, fotoğraf karesinde genç şairi ve Muazzez Hanım'ı yan yana gördüğünü söyleyerek söz konusu aşkın gerçek olduğunu iddia eder. İddiası bununla da sınırlı kalmayıp diğer varyantları yanırlayan bir söylem içerisine de girer. Burada varyantı üreten kişi, kime ait olduğu meçhul bir fotoğraf karesine istinaden, fotoğrafta şairin Muazzez Hanım ile yan yana durduğunu, sanılanın aksine genç şairin aslında o kadar da utangaç olmadığı kanaatine varır. Ayrıca varyantta Karakoç'un Maraş Lisesi mezunu olduğu ifade edilir. Oysa Karakoç liseyi Gaziantep'te okumuştur. (Karakoç, 2022, s. 5)

5. Hikâye: Cemal Süreya Varyantı

"Cemal Süreyya ve Sezai Karakoç Muazzez isimli bir kızdan hoşlanırlar. Bir iddiaya girerler: İkisi de Muazzez Hanım'ın dikkatini çekmeye çalışacak, iddiayı kaybeden kişi isminden bir harf eksiltecektir. Daha sonrası hüüzünlü bir hikâyedir... Genç Şair birçok kez teklif etmesine rağmen Muazzez Hanım teklifini kabul etmez. Dördüncü sınıfın sonunda

mezuniyet töreninde Genç Şairden bir şiir okuması istenir. O da kendi yazdığı “Monna Rosa” isimli şiirini okur (şiir Muazzez Hanım’a yazılmıştır. Şiir çok beğenilir ve alkışlarla sahnede arka arkaya üç kere okutulur Genç Şaire. Daha sonra Genç Şair sahneden inecekken Muazzez Hanım sahneye koşar ve “teklifin hala geçerli mi?” diye sorar. Genç Şair net bir şekilde “hayır” der. Ertesi gün Muazzez Hanım’ın intihar ettiği öğrenilir. Bunun üzerine Cemal Süreya, “Süreyya” olan soyadından bir harf eksildir.”⁵

Bu varyantta Cemal Süreya’nın Muazzez Hanım’ın intiharından sonra soyadından bir harf eksilttiği ifade edilmiştir. İntihar olayının bir önceki varyantta iddia sonucu gerçekleştiği ifade edilirken burada ise intihar üzerine soyadından harf eksilttiği anlatıya dâhil olmuştur.

6. Hikâye: -Akrostiş Varyantı-

“Türk edebiyatının en önemli şairlerinden Sezai Karakoç’un, 1950 yılında kaleme aldığı şiiri “Monna Rosa”nın hikâyesini bilir misiniz? Genç Şairin henüz öğrenciyken yazdığı ve 1998 yılına kadar yayınlamadığı bu şiir, adeta gizli sevdasının buruk bir sesidir. Tek gül anlamına gelir. Genç Şairin dizelerinde “Monna Rosa” diye seslendiği kişi ise mülkiyeden okul arkadaşı Geyveli Muazzez Hanım’dır. Şiirin kime yazıldığıyla ilgili ünlü şair tek kelime etmese de 14 kıtalık bu şiirin kıta başlarındaki harfler yan yana getirildiğinde “Muazzez Akkayam” adının oluştuğu görülür.”⁶

Bu varyant da yine diğer varyantlarla benzerlik gösterir. Karakoç, hatıralarında, şiiri klasik edebiyattaki gül mazmununu diriltmek amacıyla yazdığını ve modern bir “Leyla ile Mecnun” denemesi yaptığını ifade eder. (Karakoç, 2022, s. 350) Bu ve diğer varyantlarda yer alan detaylar hatıralarında ve diğer yazılarında yer almamaktadır. Üstelik bu varyantta da diğer bütün varyantlarda olduğu gibi bilgi yanlışları mevcuttur.

7. Hikâye: -Meçhul Şiirler Varyantı-

“Muazzez Akkaya, Sezai Karakoç, Cemal Süreya sınıf arkadaşlarıdır. Karakoç, Muazzez Hanım’a büyük bir aşkla bağlıdır. Ona kitaplar, şiirler hediye eder. Bu bağlılık sadece genç şaire ait değildir. Cemal Süreya’da Muazzez Hanım’a âşık olmuştur. Muazzez Hanım zaman zaman cebinde şiirler bulur ve bu şiirleri kimin yazdığını bulamaz. Sınıfa girdiğinde ise cebine konulan şiirlerin aynısının tahtaya yazıldığını fark eder. Muazzez Hanım okulun pingpong takımında oynamaktadır. Karakoç’un ‘Pingpong Masası’ isimli şiiri de ona olan aşkı anlatır. Aşk hikâyesi Karakoç tarafından yalanlanırken Muazzez Hanım tarafından doğrulanır.”⁷

Bu varyantta “Monna Rosa”dan doğrudan bahsedilmese de genç şairin Muazzez Hanım’a âşık olduğu ifade edilir. Ayrıca diğer varyantlardan farklı olarak aşk hikâyesi; Karakoç’un bir başka şiiriyle, *Ping Pong Masası*’yla ilişkilendirilir.

3. Şiir Etrafında Oluşan Hikâyelerden Hareketle Bir Gazetecinin Tahkikatı

Varyantlarda görüldüğü üzere “Monna Rosa” ve hikâyesi erken dönemden itibaren dallanıp budaklanmaya başlar. Varyantların çoğalması ve her birinde yeni ayrıntıların dâhil olması edebiyat meraklılarında kafa karışıklığına neden olur. Hatta gazeteci Ahmet Hakan hikâyeyi ve şiiri merak ederek köşesinde birkaç yazıyla konuyu ele alır. Ahmet Hakan ilk yazısında “Monna Rosa”nın şöhretine, içindeki akrostişe, şiirin yazıldığı yılların genel ortamına, etkileyciliğine değindikten sonra Karakoç’un bu şiire karşı neden ketum kaldığına şairin karakter özelliklerini olumlayarak değinir. Bu

⁵ <http://Forumtr.gov.tr/bts> Siteye yüklenme tarihi: 23.08.2012. Erişim tarihi: 13.12.2022.

⁶ <http://maksatbilgi.gov.tr/bts> Siteye yüklenme tarihi: Haber silinmiş. Erişim tarihi: 14.12.2022.

⁷ <http://.3makademi.gov.tr/bts> Siteye yüklenme tarihi: 09.2017. Erişim tarihi: 14.12.2022.

ketumluğun bir sonucu olarak; "Muazzez Akkaya, Türk edebiyatının en büyük gizi olarak kaldı." şeklinde bir yorum yapar. Hakan, bu büyük gize atfen "Monna Rosa'da Türk Edebiyatının en mahrem akrostişi gizlidir," der. Bunun yanı sıra şiir etrafında oluşturulan hikâye ve varyantlara değinmeden geçmez: "Giz devam ettikçe de, efsane üretmeye meyilli tipler girdi devreye."⁸ Sonraki yazıda ise Muazzez Hanım'ın kızından gelen bir cevabı okurlarıyla paylaşır:

"Annem Mülkiye'de okumuş. Öğrenciliğinde çok güzel bir kadıymış. Grace Kelly tipinde. Pingpong şampiyonu olmuş okulda. Bugün anneme Sezai Karakoç'un aşkını ve şiirini sordum. Annemin bu aşktan ve şiirden haberi olmamış. Ama şunu anımsıyor: Paltosunun cebinde şairi meçhul aşk şiirleri bulurmuş! Babamla evlenirken babama bu şiirlerden bahsetmiş, babam da şiir yazmaya kalkışmış annem için ama tabi ki çocukça şiirler olmuş bunlar. Annem hazine avukatlığından emekli oldu. Maliye Bakanlığı'nda çalışırken babamla tanışıp aşk evliliği yapmışlar. 48 sene harika bir evlilikleri oldu. Maalesef geçen hafta babamı kaybettik."⁹

Ahmet Hakan ile irtibata geçen Muazzez Hanım'ın kızı internet ortamında dolaşan bu varyantları aydınlatacak ifadeler yer verir. Karakoç'un annesine âşık olmasından ve "Monna Rosa" şiirini annesi için yazdığından haberinin olmadığını söyler. Sadece annesinin kendi cebinde şairi meçhul aşk şiirleri bulduğunu ifade eder. Bu açıklamalar şiirin ve şairin hikâyesinin dilden dile dolaşarak nasıl değişim gösterdiğini anlamak adına önemli bir ayrıntı olarak kabul edilebilir.

4. Aşırı Yorum Sonucu Oluşan Varyantlaşma ve Şiirin Efsaneleşmesi Üzerine Genel Bir Değerlendirme

Yayınlandığı günden itibaren özellikle genç kuşaklar tarafından elden ele dolaşan "Monna Rosa", Karakoç'un hayatında iz bırakmış bir şiirdir. Kuşkusuz aşkın duygularla ve samimi bir dille yazılan bu şiir toplum tarafından beğenilmiş, benimsenmiş ve dilden dile aktarılmıştır. Aktarım şifahi olarak yapıldığından şiir için bir aşk hikâyesi uydurulmuş, bununla da yetinilmemiş, bu aşk hikâyesinin varyantları oluşmaya başlamıştır. Bu varyantlar 2000'li yıllardan sonra internet sayesinde hem çoğalmaya, hem de hızlıca yayılmaya başlar. Karakoç'un ve Muazzez Hanım'ın konuya dair açıklamaları şiir etrafında oluşan anlatıların nasıl uç noktalara varıldığını gösterir.

İnsan varoluşu gereği yorum yapar ve yorum genelde sınırı olmayan bir bilgi biçimidir. Fakat bununla birlikte yorumun sınırsız olması, bir amacının bulunmadığı ve kendi başına buyruk akıp gideceği anlamına gelmez. Yorumun bir sınırı olmalıdır. Çünkü bir "hikâyenin tam anlamıyla doğru bir okunuşu olmayacağı gibi tam anlamıyla yanlış bir okunuşu da olamaz." (Randall, 1999, s. 229). Bazı çağdaş eleştiri kuramları bir eserin varoluşunun ve kalıcılığının o eserle alakalı yapılan yorumlara bağlı olduğunu ve okuma paktının; yazarın 'sözcükleri', okurun ise 'anlamı' getirdiği bir piknikten ibaret olduğunu ifade eder (Todorov'dan aktaran Eco, 2021, s. 31). Tüm bu zengin yorum dünyasına rağmen asıl önemli olan, makul anlam ve makul yorumdur. Hiç şüphesiz "Monna Rosa" etrafında oluşan hikâyeler bir yönüyle yorumdur. Popüler okurdan imge/simge çözümlemesi üzerinden şiiri yorumlaması beklenemez. Dolayısıyla geniş kitlelerden gelecek olan yorum şiirin arka planını aydınlatan, düğümü açıklığa kavuşturan, herkesin rahatlıkla anlayacağı bir hikâye şeklinde teşekkül etmelidir. Çünkü biyografik malzemeyi çoğaltmak, "tarihi doğaçlamak, dikmek ve yamamak, ekler koymak" insan için bir ihtiyaçtır (Randall, 1999, s. 229).

⁸ <http://Haberturk.gov.tr/bts> Siteye yükleniş tarihi: 12.11.2006. Erişim tarihi: 14.12.2022.

⁹ <http://Haberturk.gov.tr/bts> Siteye yükleniş tarihi: 12.11.2006. Erişim tarihi: 14.12.2022.

Varyantlar; söz yoluyla nesilden nesle aktarılarak efsaneleştirilmiştir. Peki, okurlar neden şiiri bu şekilde anlamış ve anlatmışlardır? Her şeyin metinle sınırlı olduğu anlam dünyasını işaret eden “ampirik okur”¹⁰ olmak yerine, neden kendi yorumlarını ya da başkalarının yorumlarını kullanıp “hermenötik okur”¹¹ olma yoluna gitmişlerdir? Bu sorular etrafında düşünüldüğünde karşımıza yine “yorum” çıkar. Okurun getirdiği yorum nedeniyle ana metin etrafında, ana metne muvazi varyantlar oluşur. Yorum yapılan metinle ilgili açıklamalar eksikse, sahih kaynaklar bilinmiyorsa varyantlaşma daha da hızlanır. Varyantlaşmaya neden olan hususlardan biri de sözlü kültürün hâkim olduğu yıllardaki gibi şiirin yaklaşık yarım asır sahihsiz kalması, Karakoç’un yayınladığı kitaplarda bu şiire yer vermemesidir. Bu durum şiir ve aşk hikâyesi etrafında fırtınalar kopmasına neden olur. Her ne kadar Karakoç, 1989 yılında Diriliş dergisinde yayınladığı hatıralarında şiirin niçin yazıldığını ve nasıl yanlış yorumlandığını ifade etse de bu açıklama, varyant oluşumunun önüne geçmek için hem gecikmeli bir açıklama olmuş hem de popüler kültürden beslenen okur bundan pek haberdar olmamış ya da olmak istememiştir (Karakoç, 2022, s. 350-353).

Şiir etrafından hikâyeler türetilmesinin bir diğer nedeni de merak duygusudur. Şiirde akrostiş olarak gizlenmiş bir kadın ismini gören okur “aşırı merak” içerisinde girerek metne yoğunlaşır. Aşırı yorumu doğuran da bu aşırı meraktır. Çünkü aşırı yorum başkasına ait bir hikâyeyi sahiplenmekten, fazla benimsemekten, giz ve gizem etrafında oluşan çekim gücünden kaynaklanır. Giz hem “metnin niyeti”ne hem de “okurun niyeti”ne ayrıcalıklı bir konum sağlar. Mahrem olan şey bilhassa dolaylaştırılmışsa önemli ve değerlidir, şeklindeki algı işletilmeye başlar. Çünkü meçhul ve muğlak olan “idealleştirme” ve “korkma” içgüdüsünü büyütür. Tüm bunlar aynı zamanda beraberinde “yazınsal fanatizm”i getirir. Edebiyatta fanatizm genellikle metinle kurulan ideolojik bir bağ, kısmen de salt duygusal bir bağla ortaya çıkar. Her türlü aşırılık, ideolojik ya da duygusal bağımlılık beraberinde aşırı yorumu ortaya çıkarır. Belki de tarihteki bütün varyantlaşma hikâyeleri metne duyulan aşırı ilginin, metni aşırı özümsemenin bir sonucudur. Söz konusu varyantlar neticesinde Karakoç’un, “çok büyük bir aşkın kurbanı” olduğunun söylenmesi ve ömür boyu evlilik yapmayışına atıflar yapılması, okurların ise bu aşkı adeta bir “ideal aşk” haline getirmeleri yine metin etrafında oluşan hikâyenin kendini sürekli yenilemesi sonucunu doğurur. Ayrıca şiirin ilk halinin akrostiş içermesi ve içinde bulunan bazı sözcüklerin âşık olunan kadının biyografik unsurlarıyla benzeşmesi, okurun şiirde “gizli bir ileti” olduğunu düşünmesine ve şiiri bir tecessüs halinde okumasına da yol açmıştır. Eser kendini varyantlarda yeniledikçe/çoğalttıkça kendi gerçek hikâyesine sığmaz olur. Nihayetinde okurun metni okumadaki girişimi, temel olarak metnin niyeti hakkında bir tahminde bulunmaktan ibarettir. Çünkü böylesi okuma biçiminde okurun amacı metni sahih bir şekilde okumak ya da çözümlenmek değildir. Böylesi bir okur tipi metinde kendi perspektifiyle olması gerekeni de metne eklemek ister. Okurun metni kendine göre yorumlayabilmesi için yorum yapacağı metindeki ayrıntı ile kendi zihnindeki ayrıntıların ortak noktasını bulması gerekir. Bunu da ancak benzetme yoluyla yapabilir. Okur eğer bu iki ayrıntıyı benzetirse; benzer olanın benzetileni etkileyeceği varsayımı yani “hermetik semiosis”¹² mekanizması devreye girer ve okuma faaliyetine eşlik eder (Eco, 2021, s. 52). Benzer olanın benzetileni etkilediğini düşünen okur, şiirdeki söz konusu ayrıntıları kendince

¹⁰ Ampirik Okur: Metinle ilişkisi açısından herhangi bir sürprizi barındırmayan, her şeyin metinle sınırlı olduğu anlam dünyasını işaret eden okur anlamına gelir (Eco, 2021, s. 69).

¹¹ Hermenötik Okur: Metinlerin birden fazla anlam taşıdığını ifade eden okur kitlesi (Eco, 2021, s. 52).

¹² Hermetik Semiosis: Her göstergenin başka bir göstergeyi çağırabileceği varsayımdır. Şiir etrafında oluşturulan varyantları okuyarak şiiri anlamaya çalışan okur kitlesinin farkında olmadan başvurduğu bir okuma biçimidir.

varyantlar yoluyla çözer. Dahası okurun ya da varyantı üreten muhayyilenin metne yaptığı bu ekleme yorumu sınırlayan ölçütleri kaldırırca metin dilsel ve anlamsal paradoksa düşebilir (Eco, 2021, s. 47). Böylesi bir okuma biçimi hiç şüphesiz "aşırı yorum" dur ve bu metnin kutsallaştırılması sonucunu da beraberinde getirir. Şiirin kendisi ve şiir etrafında üretilen hikâyelerle karşılaşan okur, meşhur aşk hikâyesinden etkilenecek şiire kendince özel bir anlam yükler. Bu özel mana şairin mistik kişiliği ve şiirdeki tasavvuf alegorileriyle birleşince şiire kutsiyet atfetmeye kadar gider. Metin kutsiyet atfedilerek okununca "kuşkusuz okuma" sürecine ve bunun sonucu olarak aşırı yoruma tabi olur. Bu durum "Monna Rosa" etrafında üretilen varyantların birçoğunda açıkça görülür.¹³

Yazarlar bir metni tek bir alıcı için değil, bir okur topluluğu için yazdıklarında, bu metnin kendisinin de içinde olacağı şekilde yorumlanacağını bilir. Karakoç'un "Monna Rosa"yı kendisi için mi yoksa yayınlamak için mi yazdığı tam olarak bilinmese de kendi isteğiyle yayınlanmadığı -daha önce de belirtildiği gibi- aşikârdır. Bu yayınlanma yıllarca kulaktan kulağa aktarılacak bir aşk hikâyesinin oluşmasına ve bu aşkın "şehir efsanesine" dönüşerek varyantlaşmasına neden olur. Karakoç, "Monna Rosa"nın kitaplaşma hikâyesiyle ilgili de şunları söyler:

"O zamanlar ve daha sonraki yıllar, "Monna Rosa"yı kitap halinde yayınlama imkânım olmadı. Şiirlerimiz de biçim olarak değişik serbest şiir hâkim olunca öyle kaldı. 1959'da ilk şiir kitabımı yayınladığımda daha çok yeni şiirlerimi koydum kitaba. "Monna Rosa"lar bu sebeple ilk şiirlerimle birlikte bugüne kadar kitaplarımın dışında kaldı. Tüm şiirler bir kitap halinde toplandığından ya da şiir kitaplarımın sonuncusu olarak "İlk Şiirler" adlı kitabım yayımlandığında, tekrar günışığına çıkabilir. Rızamın dışında, yani iznim olmadan birçok korsan baskılar yapılmışsa da bunların çoğu yanlışlıkla dolu, sağlıksız nüshalardır. Ahlakça tasvibi mümkün olmayan bu türlü basmalara itibar edilmemeli, buna cesaret edenler de kınanmalıdır." (Karakoç, 2022, s. 355).

Bu alıntı aynı zamanda şiirin hikâyesinin dilden dile aktarılarak değişime uğramasını da açıklar niteliktedir.

Sonuç

Bu çalışmada değerlendirilmeye tabi tutulan anlatılar yıllarca kulaktan kulağa dolaşmakla birlikte son çeyrek asırda internet sayesinde web ortamında da kendine yer bulmaya başlamış ve geniş kitlelere yayılmıştır. Dolayısıyla çalışmada kullanılan varyantlar sanal ortamdan derlenmiştir. Bu açıdan klasik dönemdeki varyantlaşmadan farklı olarak modern dönemde varyantlaşmanın izini sürmede sanal ortam bir araç olarak kullanılmıştır.

Yeryüzünde insan olduğu müddetçe "yorum" da var olmaya devam edecektir. Ancak herhangi bir metinle ilgili yorum, en uç noktasına vardırıldığında bu "aşırı yorum" olur. Eğer yorum ölçülü olursa bu çok fazla göz önüne çıkmaz. Metni öne çıkaran, metin etrafında sansasyon yaratan, metni aşırı düzeyde benimseyen okur tavırlarını üreten, bir nevi yorumdaki aşırılıktır. "Monna Rosa"nın başına gelen de bir nevi yorumu uç noktaya vardırılmaktır. Şiirin ve şiir etrafında şekillenen hikâyelerin efsaneleşmesi de bunun sonucudur. "Monna Rosa" şiirinin kendisi aşırı yorumun da etkisiyle ulvileştirilmiş, şiir etrafında oluşturulan anlatılar ise adeta bir "şehir efsanesi" halini almıştır. Üstelik bu kadar zengin varyantlaşma ve yüceltici anlatımlar şiirin yazıldığı tarihe yakın bir tarihte,

¹³ Metnin kutsiyetini kıran tek bir varyant sadece "Fotoğraf Varyantı"dır. Ayrıca fotoğraf varyantındaki ayrıntılar da kutsiyetin nasıl inşa edildiğini ve nasıl kırıldığını göstermesi açısından dikkate değerdir.

şair hayattayken gerçekleşir. Varyantlardan hareketle; şairin şiirdeki akrostişi değiştirmesi, evlenmemesi gibi unsurları göz önünde bulunduran modern okur, söz konusu şiiri, varyantlardan da anlaşılacağı üzere “karşılıksız aşk” olarak tanımlar. Bu durum şairin; bu aşkı aslında hak eden ve aşkına ulaşamadığı için hayatını ona göre şekillendiren bir kişi şeklinde yorumlanmasına da kapı aralamıştır.

Özetle, sosyal hayatta ve internet ortamında yayılan bu anlatılar gerçeklikten uzak anlatılar olup “aşırı yorum”un oldukça sıra dışı bir örneğidir. Varyantların içeriği eldeki somut verilerle ve şairin açıklamalarıyla büyük oranda çelişmektedir. Üstelik bütün varyantlarda şiirin yayımına, şairin biyografisine, şiirin adına dair çok sayıda bilgi ve yazım yanlışı bulunmaktadır. Şairin uzun yıllar şiir etrafında türetilen hikâyelere yönelik bir açıklama yapmaması ve yayımladığı kitaplarda şiire yer vermemesi, bir yönüyle şiiri sahiplenmemesi varyantların daha hızlı oluşmasına neden olmuştur denilebilir.

Kaynakça

- Eco, U. (2021). *Yorum ve Aşırı Yorum*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Karakoç, S. (1998). *Şiirler IX Monna Rosa*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karakoç, S. (2022). *Hatıralar I*. İstanbul: Diriliş Yayınları.
- Karataş, T. (2021). *Doğu'nun Yedinci Oğlu*. İstanbul: İz Yayınları.
- Moran, B. (2008). *Edebiyat Kuramları ve Eleştiri*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Randall, W. (1999). *Bizi Biz Yapan Hikâyeler Kendimizi Yaratma Üzerine Bir Deneme*. İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Süreya, C. (2019). *Sevda Sözleri*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.